

Miért pusztá az a szép palota? Európa csodája és nemzetünk szégyene. Miért sötét és néptelen? Miért zajos csak akkor, ha balba hívják a nagyurakat, vagy királyi biztos ül belé szétverni a parlamentet?

Hol a szegedi árvíz fejedelme? Hol van ő, kinek biztató szavára felszikkadt az árterület s benépesült a pusztulás tanyája?

Úgy érezzük, hogy fejedelmi szavára még ma is könyek száradnának föl elhanyagolt, kesergő népe szeméről.

Hol az Opera alapítója, ki megnyitotta erszényét, hogy ne vendégül járjon, hanem otthon, palotában lakják a nemzeti zene műzsája? Vajjon nem tudna ő most is harmóniákat csalni ki szertehuzó, széthulló népe lelkéből?

De a veto ma nem harmóniát kélt s nem könnyűt szárít, hanem felkorbácsolja a nemzeti érzést s végül csak az gyöngű, ki útjába állott a jogos aspirációknak s meg akarta állítani a nemzeti élet törvényszerű folyását.

P.

Szilánkok.

Az „Orle” — ellenség és pedig új és veszedelmes ellenség! Legalább annak képzelet és hiszi önmagát.

Az „Orle” nem más, mint az „Országos református lelkészek egyesülete”, — vezérök és fejük Balthazar Dezső — superintendens, alias — református „püspök” az utánzás szótára szerint.

Hivatalos közlönye az u. n. „Lelkészei egyesület.” Vigyáznál az címekre, — nem igazi lelkészek, plébánosok új egyesülete,

stallumokban. A nép pedig ment a papok útján, ahogy régtől fogva vagon az anyaszentegyházban.

III. Ince álmái nehezek voltak s a külső sikerek zajában hallotta a csöndes szemrehányást, hogy a kereszténységnek kitünő kánonjoga, de gyöngé morális élete van.

Idején jött szt. Ferenc, hogy megkönnyítse a pápa álmát s megmentse a keresztényeket az evangéliumnak.

A nagy vagon nagy ördög volt és sokakat megejtett. Hiába volt a simonia ellen jogi paragraphusokkal védekezni. Többet ért minden rendszabálynál az élő szent szegénység az assisi férfiában.

Mert akárhogy nézegetjük a Ferencsek hivatását és történetét, nem a pápák és biborosok számában, nem a tudósok sokaságában látjuk a rend értékét. Püspököt a bencések többet adtak az Egyháznak, tudósok a jezsuitáknak van több. Hanem az evangéliumi szegénységnek senki olyan becsületet nem szerzett, mint szt. Ferenc. S ha beállítok Szent Bonaventura kolostorába fönn a Palatinuson s körülnézek abban a bámulatlan szegény házban és kopott lakói közt s kinyújtja felém kezét a Santa Poverta, úgy, ahogy a Regola di S. Francesco előírja, akkor megbecsülöm szt. Ferenc művét s megértem, mi annyira individuális és halhatatlan benne.

Hogy ez egy szál ruhában a holnapi nap

hanem a vidéki ev. ref. pásztorok lapja. Erős mint az ecet, bors és paprika együttvéve. Ez is már átídomult a „Magyar Szó” evangéliumára.

*

Erősen református, — azaz türelmetlen és vakmerő, tudatlan és egügyű. Minden számában vöröslök a katolikusok — a pápisták — elleni gyűlölettel. Szórja az igazság harcosaira azt a sok-sok ráfogást és halvéleményt, ami a ref. dogmatika és egyháztörténet lapjai között felgyülemlt.

A türelmetlen tiszteletesek eldorádója leszen ez a lap, melyben minden kapható, ami a „pápistas” egyház kiirtására és megsemmisítésére jó. A lap 39-ik számában valami álnevéü „Kongruás” azt írja: „Adjon Isten szekularizációt — minél előbb. Amen.” Tiszteletes uraim! válaszunk ez: „Adjon Isten szeretetet — minél többet. Amen.”

*

A „Galilei Kör” mozgalmat indít az egyetemi ifjúság között — a modernizmus felkarolására. Új cég — és új irányzat — a magyar „jellegzetes” sajtó terén. Ez a „Galilei Kör” nem más, mint zsidóújdonászok klikkje, — egy neopaganista „klub”, ahol lemaradt szellemi proletárok magukban elhatározták, hogy ők önmagukat érvényesíteni fogják.

Vezetőjük páholy-legény, nem is mester. Keresve keres inasokat a „Haladás” című páholy részére. Nagy címet vesz föl a slajmi-egyesület, melynek teljes neve: „A Szabadgondolkodás Magyarországi Egyesületének fiokja. Na, ez elég világos.

*

Főcélja a kultúrának, a modernségnek és a felvilágosodásnak keresése, az önképzés eszközeivel a tudomány szeretetét ápolni és terjeszteni és azt megvédeni a tudomány minden ellenségével szemben.” Ahány szó, annyi bombasztikus frázis és nagyfenekű hazugság. Ki ül fel máj ezeknek? Néhány hülye jebuzeus gimpli és senki más.

bizonytalanságával is reá bizzam magam derűs lélekkel az Isten szerető gondjaira, ez régi igazság. De az emberiség memóriája gyöngé, keveset tanul és sokat elfelejt. Azért kell a régi gondolatokat különös nyomatékkal felújítani. Irgalmat, szeretetet, igénytelenséget, szent szegénységet.

Hogy ez hogyan történt, mennyi pathoszszal, derűvel, olaszos könnyedséggel, a szónokiasságnak, kifelé ömlésnek minő mértékével, hány himnusszal, minő gyermekded bájjal, ez már a biographus dolga, meg a művészet történet megírójaé. A keresztény élet történetében ez mellékes részlet. A főgondolat az, hogy az eleven assisi-i férfiu mennyire felbresztette Európa lelkiismeretét és hogyan hozta közelebb az emberiséget az Evangéliumhoz. Mert mi még csak útban vagyunk, hogy jobban megértsük és igazabban átéljük. Chamberlain azt mondta, hogy a kereszténység még csak a küszöbön van. A szentek pedig azt a megfizethetetlen szolgálatot végzik, hogy bennünket közelebb visznek az Evangélium igazi életéhez.

A.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházme-gyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

Ezek a spekuláns ifjú hősök bérbe akarják venni a keresztény ifjúság lelkiéletét a saját céljaikra. Harcot akarnak ökeméek az állam, az egyház és a társadalom mai rendje ellen, gyűlöletet minden ellen, ami keresztény. Ime ez az az új és felvilágosodott tudomány, melyet a régi tudás helyett kinalnak.

A szocializmus táborá részére új proletárokat keres a hírhedt Galilei kör. „Csodalatos illatú virágjai”, melyeket ígér — „magyar ugaron” nem fognak virulni.

Őszi bérmaut.

(Nagysink—Szentágota—Nagyszében.)

2-án szűrkültre Nagysinkre ért a főpásztor és kísérete. A határszélén a főszolgabíró üdvözölte; a piactéren diadalkapú, egy második üdvözlés, a gondnok fogadta a Püspököt. A templomajtónál a lelkész beszélt, azután a Püspök megáldotta a jelenlevőket, a szöszekre lepett és beszélt; a püspök úr beszédeiről, a esodás határsról, melyet eddigél mindenütt elért — elragadtatva írnak a referálók. Nagysink különben hálás publikum volt, óriási közönség hallgatta és figyelte a főpásztort.

3-án reggel 8 óraker szentmise, bérmaut, utána tisztelgések fogadása. Ebéd után meg egy érdekes küldöttséget fogadott a főpásztor. A hívek küldöttségileg kérték, hogy tekintettel arra a szeretetteljes viszonyra, mely hívek és plébánosok közt van, maradjon a plébános: Nagy István minden körülmények között Nagysinken.

Delután a püspök ismét utra kelt, Szentágota felé.

Szentágota.

A delután folyamán már meg is érkeztek Szentágotára. Norgonda község határánál, Agota határánál, a lessesi magaslánál üdvözlések. A templom előtt diszkapú, a díszkaputól a templomig iskolás gyermekek sorfala. Két apró emberke, egy kis fiú és egy kis leány üdvözöltek legigazabb s legjobb barátjukat, a püspök bácsit. A templom bejáratánál Fonyó Pál lelkész beszélt, a templomban a főpásztor magyarul és németül.

4-én reggel bérmaut, azután természetesen vizsga. A bérmaut legkedvesebb s termékedesebb mozzanatai kétség kívül a vizsgák.

A főpásztor kérdez; főcélja, hogy a kérdetett tudjon is felelni, a mi most a tanév kezdetén nem könnyű feladat. De a főpásztor segít; sokszor önmaga felel; s ezek a feleletek oly kedvesek, de egytuttal gyermekekre és szülőkre nagyon tanulságosak is. A finom, gyöngéd célzás intra et extra muros nagyon találó. Szabad-kártyázni, kérni egyik fiutól? A kérdetett zavarban van, de a püspök kiségití, szabad úgymond, ha szórakozás, üdülés céljából kártyázunk; de nyereszékded végből nem. A püspök bácsi is kártyázik mamájával, de nem azért, hogy nyerjen, a mama úgy is ad püspök bácsinak, mikor elfogy a pénze. Ezt, ha jól emlékszem, épen Erzsébetvárosban kérdezte a főpásztor. Erzsébetváros pedig a kártyázó férjek Eldorádója, annál az egyszerű oknál fogva, mert az ördög bibliáját a gyöngéd női kezek nem mindennapi szakértelemmel tudják kezelni.

A szentágotai vizsga eredménye örvedetes volt a főpásztor előtt.

Delben ebédnél együtt volt a fejlődő város intelligenciája vallási és nemzetiiségi külömbség nélkül.

Nem igen emlegették eddig a bérmautási ebédeket, a főpásztor egyáltalán nem fektet nagy súlyt ezekre, ezt azonban megemlítjük, mert nevezetes volt.

A püspök úr toasztot mondott, poharat emelt a haza atyjára, az apostoli királyra, ki nek nemvünnepeit ültük akkor. A meglepetésszerű beszéd óriási lelkesedést és a főpásztor iránt újabb tiszteletet és bámulatot szült. Ime a főpapa, ki tengernyi gondja és szent ténykedése közt nem felel egy pillanatra sem, hogy magyar ember.

F o n y ó lelkész ügyes fordulattal, jelenlevő atyánkra, a Kegyelmes úrra, emelte poharát.

Vizsga és ebéd közt tisztelgések, ebéd után rövid séta a Steinburg-féle hegyi parkban, 1/23 órák a városka lelkes óvációja közt újra tovább.

Megemlítendő, hogy 4-én reggel az egyházi funkciók végeztével Huber L. lapszerkesztő hosszas és alapos beszédben ismertette a kath. népszövetség szervezetét és szükségességét a szokatlanul nagy számban összegyűlt ágottai, bürkösi és kövesdi kath. híveknek.

Nagyszében.

Püspök Úr Ö Excellenciájának Nagyszébenben töltött napjai a kegyelem bő forrása voltak az őt sóvárogva váró hívekre. Bevonulása f. hó 5-én valóságos diadalmenet volt. Diszes harminc kocsiból álló küldöttség fogadta a városból 4 kilométernyi távolságra fekvő Cibin hídnál, hol az egyházközség nevében Zeibig főgondnok németül, Kedves pénzügyigazgató magyarul üdvözölték, majd a város közönsége nevében Dörr polgármester. A város nagyterén óriási közönség várakozott az összes intézetek kath. növénydekeivel a Főpásztorra, a diadalkapuvál ékesített templom kapujánál pedig a város fiatal plébánosa a lelkészkedő papsággal és meghalt szavakkal üdvözölte a kegyelmes főpászort.

A főpásztor virágokkal, zöld lombokkal, délszaki növényekkel remekül ékesített templomba vonult be. A kórusról felhangzott az Ecce Sacerdos magnus, a Főpásztor elmondta a püspöklátogatásnál előírt imákat a halottakért. Majd a szöszökre lépett és elmondta eljövételének célját. A hívek lesve lesték a Főpásztor ajkairól a szavakat.

A meghatottság, mely a Főpásztor esti beszédei nyomán támadt, oly tömegesen vonzotta a híveket négy napon át a gyóntató székekhez, hogy a gyónók száma meghaladta az 1200-at.

6-án reggel nyolc órákor zsúfolásig megtelt a templom, de csak férfiakkal és fiú gyermekekkel, mert az a nap az ő napjuk volt. A szöszökről német nyelven a herceg-plébános beszélt igazi lelkesedéssel és ékesszólással.

Este a rózsafüzér ájtatosságánál megismétlődtek a jelenetek, főpásztori beszéd, könyes szemek, gyónóknak nagy száma.

7-én a leányok és nők bérmlésának napja volt. Az egész templom zsúfolásig megtelt nőkel és fehérruhás lányokkal. Férfiut elvéve sem lehetett látni közöttük. Újból a herceg-plébános beszélt német nyelven a nők apostolkodásáról magasztos gondolatokkal, gyönyörű nyelvezettel. Főpásztorunk magyar nyelven beszélt a bérmlás erejéről, melyre a gyenge nőnek leginkább szüksége van. Délután 3 órák a ferenczrendi nővérek intézetében volt igen kedves ünnepély, mely hangversenyből és szavaltokból állott. Este rózsafüzér ájtatosság, predikáció, gyóntatás.

8-án az orsolyaszűz templomában volt a bérmlás szentségének kiosztása. Itt Tóth igazgató beszélt és ő Excellenciája atyai szavakat intézett a hívekhez.

A bérmlált száma összesen 900.

A felekezetek és hivatalok tisztelgtek a főpásztornál. A herceg-plébános mind a három napon díszbédet adott, amelyeken jelen voltak a felekezetek, katonai és polgári hatóságok

összes fejei. A Főpásztor a gyóntatástól fennmaradt csekély szabadidejét is a lelkek üdvének előmozdítására fordította. Meglátogatta a városi kórházat, hol 7 beteget megnévelt. Meglátogatta az orsz. elmeegógyintézetben a betegeket és ápoló nővéreket, mindenütt áldást hintve és terjesztve.

Áldott legyen útja merre jár, a nagyszébeni hívekre nézve látogatása valóban misszió számba ment.

Kritikák.

Noli me tangere!

Mihelyt Franciaország ismét visszatér a Bibliához, ezt tanulja meg legelőször: Ne nyulj hozzá. Vagyis a katolikus egyházhoz.

A szabadelvűség italától előbb megmámorosodott, később berugott duhaj agglegény, a francia állam előbb kidobta édesanyját, az egyházat, aztán kifosztotta a házat, elitta a többi pénzt is, amit kettejük javára tartogatott az anyja, aztán mikor azt is elitta, ruhére vetette, világ csufjává tette s a ruháit is elitta.

Hanem akkor betelt a mérték.

Vannak még hű gyermekei még Franciaországban is az Egyháznak.

A múlt héten az összes francia püspökök közös pásztorlevelet adtak ki, melyben megtiltják a katolikusoknak, hogy gyermekeiket semleges (állami) iskolákba adják s kitiltottak egy sereg tankönyvet. És végül kijelentik az aláíró bíborokok, érsekek és püspökök, hogy készek bármít elviselni, hogy a katolikusokat megvédelmezzék.

Szabad-e a világ katolikusainak s így a mi Katolikus Népszövetségünknek is magára hagyni az egyház hőlelkű fiait, kiknek mártíromi lelke megrázza katolikus szívünket s könnyel tölti meg szemünket, avval a könnyel, mely előhírnöke az utána következő vérnek!?

Nem szabad! Eddig sem lett volna szabad!

Ha az angol zsidók meg tudnak mozdulni az orosz zsidókért és erős nyomást tudnak Oroszországra gyakorolni, holott annak a zsidók által állami létének alapjai vannak megtámadva, mennyivel inkább megmozdulhat a nagy katolikus, sőt a nem katolikus világ is, mikor egy művelt országban fölfordult az Európa által garantált kötelező körend, vagyoni biztonság s állami asszisztencia mellett foly a fosztogatás, a rablás!

Messzina romjainál letartóztatták a fosztogatókat s Franciaország romjainál azt tartóztatják le, akit leütnek s kirabolnak?

És ha elvadult lelkével az az ország nem is tudna ránk figyelni, tudják meg legalább hőlelkű francia katolikus testvéreink, hogy a katonakamb felett hullott könnyek nem voltak forróbbak, mint amit az ők szenvedésük s hősiességük felett hullatunk mi.

Aláírásokat kell nekik küldeni, emlékeztetvén, hogy épen francia volt, aki azt mondta: „Az egyházhoz csak egy kis ujjal nyúlj, odaszakad az egész karod!”

Tehát büszkén kiáltás a fosztogató francia államnak:

— Noli me tangere!

Nálunk is rabolni akarnak: szekularizálni.

A református lelkészek, cucilista főpapjukkal, Balthazárral Debrecenben a csonka templomban (nem értesítenek, hogy poharzás mel-

lett-e) materiális-tanfolyamon jelentek meg s miután úgy az Osztrák-Magyar-Bank páncél-pincéit, mint a többi takaré- és más bank vaszkereit katonák, rendőrök, szolgák és a törvény őrzik, ők is legalkalmasabbnak vélték — nem tudom, pipászó volt-e — belenyulni a kath. egyház zsebébe.

Balthazár úr ugyanis konstatálta, hogy van annyi eszük nekik is, mint Rózsa Sándornak, Sobrinak, Zöld Marcinnak, akik tudták, hogy legkönyebben az országúton lehet pénzt szerezní.

Ki tehát reformátusok ti is az országútra! Azt mondjátok: ügyis alkonyodik!

„Keresztes háború!” — Halló! Mentők!

A csonkatemplomban mesemondás is volt. Balthazár gondolta, ha már (Isten bocsássa meg!) misét nem mondhatnak, hát mondanak mesét. Még pedig dajkamesét.

Valahol olvasott volt a középkori keresztes háborúkról (mert ennek a zavaros, kötyagos fejű Mezői-kortestnek tiszta fogalma nincsen) s a visszamaradt harangzúgásból kifundált egy keserves harangfelrevertet.

Azt mondta a szerencsétlen, hogy a magyar miniszteriumokban keresztes háborútszerveznek!

Hát nincsenek Debrecenben mentők?

Hiszzen még azt sem teszik meg katolikus minisztereink, hogy azt a sok református tisztviselőt, akikkel Tisza Kálmán 15 esztendő alatt dugva teli rakta az összes miniszteriumokat, bár országos arányszámukat megközelítőleg megiriktítsák.

És ez Balthazárnak: Keresztes háború! — Budapest. — Halló! — Kérem a mentőket! — Halló! Itt csonkatemplom. Egy úr megzavart. Teljes felszereléssel azonnal!... Zubonyt? Igen!

Egyke.

Foly a vita, hogy miért elterjedtebb az egyke a reformátusoknál, mint a katolikusoknál.

Egy református pap azt írja, ez azért van, mert a reformátusok hamarabb látták, hogy a vagyonnak adatik előny, mint a katolikusok.

Meg kell kérni az Akadémia nyelvészeit, hogy ezt az őskori leleteknél rejtélyesebb beszédet fejtsék meg.

Amíg ez meglesz, addig mi azt mondjuk, azért van ez, mert a reformátusok hamarabb csufolják ki az idealizmust, mint a katolikusok s pontum.

Cuci-tüntetés; suffragettek gyűjtogatása.

A budapesti cucik a világot ismét előbb vitték egy lépéssel, Budapest utcáin nagyot verkedtek a rendőrökkel. Londonban pedig a feminák felgyűjtották a miniszterelnök házat a haladás érdekében.

Hát most már kérjük, nem fekete klérikalizmus-e békésen, állandó elvek alapján művelni a tudományokat, fejleszteni a művészeteket, mikor verkedéssel, gyűjtogatással is lehet?

Neki hát az ágyúkat az iskoláknak, műzeumoknak, könyvtáraknak s felóra alatt kész a — a civilizáció!

Gyors hírszolgálat.

Ákik figyelemmel kísérik a szerkesztői üzeneteket, s a tudósítások dátumát, a panaszokból s a dátumokból látniuk kell, mennyire kell küzdenie a „K—s”-nek a lassú, kényelmes hir-

szolgálat miatt. Volt már olyan tudósítás, hogy mintegy két hónap múlva küldetett be az eset megtörténte után s azt kívánták (bizonyára: „mert különben . . . !”), hogy „írják ki”.

Hát hogynye, az Isten megfizeti?! Ne adj-a hírül a „K—s”, a világ megteremtéséről szóló „tudósítást”? Mert ha a két hónapos hír: „új-ság”, akkor az egyiptomi mumiákat is lehet bűnügyi célból exhumálni.

A budapesti „Otthon, irók és hírlapírók” körének a háza lépesőcsarnokában van egy ablakfestmény. Egy ifjú rohan ki — az ősember — az erdőből és lihegve fut valamely hírrel s futtában kiáltja, hogy mi történt.

A tavalyi török forradalom idején egy londoni „mozi”-nak a fotográfusa lemozgófényképezett egy jelenetet, a kocsis készen várta, ő abba beleugrott, a pályaudvarra hajtatott, oda az indulás előtt 30 másodperccel ért, felült az expresszre, ott azonnal hozzálátott a képek elkészítéséhez, előhívásához. Londonba táviratozott, hogy plakátírozják a „Csapatok bevonulása Konstantinápolyba” című képet. Ez éjjel volt. Reggel a plakátok megjelentek. Este pedig a mozgósínházak bemutatották Londonban a tegnapi törökországi eseményeket elelthű mozgófényképekben.

És ilyen bravur ma már ezer van. Ami perze óriási költségre kerül s aminek megvan a maga óriási haszna is.

Nekünk gyorsasági bravurokra sem szükségünk, sem pénzünk nincs. Nem is akarunk túlságosan modernkedni. Nem akarjuk az idegeket sorvasztani.

De még a legősibb hírszolgálatnak is a gyorsaság a karakterisztikuma. Futtában beszélt a hírnök is.

Ha mi támogatni akarjuk a „K—s”-t, főszabályaink kell, hogy legyenek:

a l e g k ö z e l e b b i p o s t á v a l ;

a l e g k ö z e l e b b i s z á m h o z ! (t. i. írjuk, amit írunk!)

Sokszor egy elhatározás, egy ügy sorsa fordul meg azon, hogy egy perccel előbb tudunk meg valamit. Erre kell az újság, nem arra, hogy adatok legyenek benne az ante diluvialis történetek megírásához. Sem arra, hogy köbe vessé valaki a nevét azért, mert — kötelességet teljesítette.

Az újság nem siremlék, sem nem nyugta. Az újság hírnök. S az események kommentátora.

És azt sem kívánhatja minden „beküldő”, hogy az ő környezetének áldázódó stílusában jelenjenek meg a tudósításai, hanem ha „újságíró” akar lenni, akkor előbb legyen újság-olvasó. Sajátítsa el azt a rövid, lényegről szóló, könnyed hangot, ami egy csupán újságírók által írt lapban oly vonzóan esendül, hagyja el azt, ami csupán a körülötte levő 10—15 embert érdekli, hagyja el a végéről, hogy: „maig is élnék, ha meg nem haltak” stöbbeifélet.

Ha ezek elmaradnak, — g y o r s a b b a n is lehet írni s élvezetesen is.

Hunor.

Hunyadi László siremléke a gyulafehérvári székesegyházban?!

A K ö z m ű v e l ő d é s f. év okt. 7-én kelt 40-ik számában eme siremlékről „Érdekes vitaközös” cím alatt el van mondva, hogy Möller István műépítész és Varju Elemér kassai múzeumigazgató a helyszínén nem tudtak meg egyezni. Pedig egész napon, t. i. szeptember 27-én folyt a templomban és a püspöki palotában is: a vita.

Hát erre a siremlékre nekem igen rövid,

de velős megjegyzésem van. Az t. i., hogy bár kéz és tudatlan merészség írta, vagy vést rá az azon szobor lábai alatt nyugvó oroszlán oldalára a „Hunyadi László” nevét; mert az az emlék nem Hunyadi Lászlóé; de Zápolya János királyé. Bizonyítékom: 1. Világos első tekintetre, hogy az a hanyatfekvő szobor nem lehet egy oly ifjúnak szobra, mint milyen Hunyadi László vala; mert tagjai, duzzadó combjai, nagy erős melle és nagy feje érett korú férfira mutatnak. 2. Ha a szobor Hunyadi Lászlóé volna, valami módon, de mindenesetre bírná a Hunyadi kora jellegét; például ott lehetne a hollós címer; vagy lenne valami jellemző hasonlat az éppen a Gubernator által testvére „a frater Gubernatoris” emlékére készített siremlékhez. De sem hollós címer, sem korhű hasonlóság sehol sines. 3. (N. B. ez a fő argumentumom.) Annak a szobornak fejjén, bár csak romokban, ma is a figyelmes vizsgáló látni fogja egy királyi diadema, vagy korona romjait. Ezt nemcsak láttam, de tapogattam is; megtapogathatja bárki, ha a valóság iránt érdeklődik és úgy fogja találni, hogy azon a királyi korona töredéke ma is látható négy vagy öt a diadémeket ékesíteni szokott drága köveknek a kifarragott, jól kivethető utáztára; úgyhogy a főn egykor díszlett királyi koronáról, (már t. i. a a romlás kora előtti időt tekintve), senkinek józanul kétsége nem lehet. Ha pedig a főn királyi korona volt, vagy van; az más, mint király nem lehet. 4. Az erdélyi viszonyok szerint ez a király nem lehet más, mint Zápolya János király; kinek tiszteletére Izabella királyné készítette azt az emléket a főtemplom számára, miután maga a holttest a székesfehérvári templom királyi sírholtjába lett eltemetve. 5. Zápolya fiának, János Zsigmondnak, mint erdélyi fejedelemnek volt egy testőrkapitánya; névszerint Giovanandrea Gromo, ki szemeivel látta és emlékiratba is foglalta azt, hogy 1565-ben a kálvinisták berontottak a székesegyházba; kihányták belőle az oltárokat, összetörték a két orgonát, összetörték és elégették benn a templomban mindent, ami a régi vallásra emlékeztetett; („N o t a B e n e: most jó a fő dolog”), kivéve csupán három-négy siremléket, Hunyadi Jánosét, S z e p e s i J á n o s é t, a mostani király a p j á t é s még két másikat . . .

Ime tehát Gromo 1565-ben említi Szepesi János siremlékét és ez a siremlék az, melynek a főn ma is töredékben lévő koronájáról bárki ráismerhet Zápolya János királyra. Mert én huzamos időn át semmi okmányt nem láttam arról, hogy Hunyadi László teste itten Gyulafehérvárt lett volna eltemetve.

B. A.

„Egeresi apátság”-ot emleget

az Erdélyi műemlékek írója a Közművelődés f. év 35-ik számában Jegénye és Daróc után az ötödik lapon. Hát ezt a Jegénye közelében, (a Nadas patak mellett fekvő) Egeresen állítólag létezett apátságot én a mesék országába tartozó tévedésnek jellemzem. Van ugyan Egeresi apátság; de az Csanádmegyében van; és nem itt; itten Selyk környéken (Monora stb. . .) birtokkal s birt ezen apát; de sohasem lakott Erdélyben és főleg nem lakhatott a Nadasmenti Egeresen, hol a kolozsmonostori apát-plébános, plébánia-házat, templomot tartott abban a korban, miről nekem okmánykivonataim vannak. Az abszurdumok közé kell tehát dojni azt az egeresi apátságot, éppen K o l o z s m o n o s t o r k ö z e l é b e n ! ! Az 1882. évi Schematizmusban Kolozsi A. ígerte ugyan, hogy bizonyítani fogja Jegényénél ezen apátság va-

lódí létezését. De a bizonyítással adós maradt, éppen úgy, mint a brassai Szentkatalin apátság bizonyításával, mely hasonlóképpen nem egyéb, mint süietlen mese. Hogy a Liber Regiusban e két mesés cím benne van; az csupán csak azt bizonyítja, hogy mesék, igen üres mesék a Liber Regiusokba is becsuszhattak, a bevezetésnél irányadó lévén a Kapandó taxa üres címeért. Mert én negyven év alatt állandó kutatás folytán mondhatom, hogy Erdélyben sem Egeresen, sem Brassóban apátság soha sem volt.

B. A.

H I R E K.

— **Kath. Sajtóegyesület.** Mit is akar voltaképpen a Katolikus Sajtóegyesület? Első sorban közadakozásból és évi hozzájárulásokból (eventeként befizetendő tagdíj) egy nagy sajtóalapot akar létesíteni. És mire való volna az a sajtóalap? Arra, hogy ha lehet, annak kamataiból állandó segítségben, támogatásban részesítse és e támogatással fokozatosan kiépítse a már meglévő katolikus sajtót, hogy lapjaink terjedelem, tartalom, kiállítás és színvonal tekintetében ne maradjanak mögöttes a közkeletvelségnek örvendő, de egész társadalmi életünket megmegtelyező liberális újságoknak. Hogy e célját elérhesse és hogy e szándékát megvalósíthassa, arra szükséges, hogy ki-ki anyagi körülményeihez képest támogatásra siessen az Egyesületnek és amennyiben már tagja, tartson ki híven mellette, amennyiben pedig még nem tagja, lépjen be minél előbb a tagok sorába. Az egyesületnek tagja lehet minden keresztény férfi vagy nő. A rendes tag évente 2 korona tagdíjat fizet. A jötevő tagok sorába tartozik, aki évente legalább 10 koronával járul az egyesület céljaihoz. Alapító-tagként szerepel az, aki egyszer (vagy részletekben két éven belül) legalább 200 koronát áldoz a magasztos célra. Disztag címe illeti meg azt, aki legalább 1000 korona összeget adományoz a sajtóalap javára. Egyesületek, társulatok, körök és intézetek testületileg is beléphetnek az alapító-tagok sorába és ez esetben is jogukban áll a tagdíjat két év alatt részletben befizetni. Minthogy azonban ez a tagdíj egyszer s mindenkorra szól, nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy az alapító-tagdíj lefizetése után az ilyen testületek tagjai egyenként külön-külön is lépjenek be bizonyos évi tagdíjjal az egyesületbe.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári kath. hitközség új egyháztanácsa és iskolaszéke szeptember hó 10-én d. e. 11 órakor a városháza tanácstermében tartotta meg alakuló gyűlését. Az új egyháztanácsosok teljes számmal jelentek meg. Z o m o r a Dániel plébános-elnök bejelentette, hogy a választás ellen felelkezés nem történt, azért azt Öccellenciájához, az erdélyi püspök úrhoz megerősítés végett fölterjeszti. Az egyháztanács úgy határozott, hogy a megerősítés után az új egyháztanácsosok a gyűlés színe előtt a városháza tanácstermében fogják az esküt letenni. Azután plébános-elnök ismertette az egyháztanács és iskolaszék szervezetét. 1910. január hó 1-től kezdődőleg az egyházmegyei pénztártól fölvenve a jövedelmeket, az algonok kezeli egészen az egyházközség vagyonát. Az egyháztanács és iskolaszék jegyzőjének K á r p i s János főgimn. tanárt választották. A volt német várközségtől az elemi iskola céljára kapott összegből a várközség szegény tagjait, ha kérelmezik, segíeyezni kell, a segélyeket minden év november hó 2. szerdáján osztják ki és a városi polgármester elnöklelete által álló segélyeket kiosztó bizottságba C s e r n i Béla dr., Á v é d

Jákó és Péter János dr. egyháztanácsosokat küldték ki tagoknak. A hivatalos iskolafelügyelők sor- és időrendjének megállapítását a jegyzőre bízták.

— **Hittanárok,** nevelők, hitoktatók. Az OE. lap szerkesztője az ifjúság számára külön rovatot nyit. E rovatot ajánlja a nevelők figyelmébe. Rovat vezetője lesz egy nagy és meleg szívű hittanár. Szíveskedjenek a szerkesztőt ez irányban felkeresni.

— **A nagyenyedi templom.** Nem a barátok szerény külsejű templomáról szólunk. Ennek belseje olyan, mint a becsület ember szíve: tiszta, ékes; visszatükrözteti azt a sok szeretet gondot, melynek éltetője: zelus domus tuae, Domine comedite me. S mindez csak az Isten dicsőségéért van, mert egyrészt a templomi díszítőműtívuma az a nemes, magasztos milieu, mely az emberben a természetfölöttinek gondolatát tovább élteti, szívét készségesebbé teszi, hogy a mindenk Alkotójához méltóképpen fölemelkedjék; de másrészt a katolikus templomnak fonságának, díszességének és mindenekfölött tisztának kell lennie, mert hisz benne szent hitünk szerint a legfonságesebb Oltáriszentségben az Isten valósággal jelen van. A lakásnak tehát méltónak kell lennie annak dicsőséges lakójához. Mindezeket öröm látnunk a barátok templomában, de annál méltóbb fájdalommal tekintünk az ősrégi katolikus egyházra, mely most a kálvinistáké. Sok műemlék számba menő részlet szinte értéktelenül lappang benne, mert egyrészt nincsenek most a hatás színterében, másrészt a bennök rejlő erkölcsi erő, szellemi tartalom, amely alkotók célja és nemes gondja volt, szinte minden értékelés nélkül hever, mert látogatói a célzatot most talán nem látják, nem értik. Hatásos mű a mai templom keleti részét bezáró góthikus sanctuarium. Tisztes köveinek faragása nem látszik, belül vastagon be van meszelve. Lelkünk az égre emlékeztető arányos dongaboltozata nem árnyékolja Jezus lakását, a tabernakulumot. Szinte el van zárva az egész szentély a szemünk elől, mert az elejét elfoglalja az orgona és annak állványa, mely alatt ócska szekrények és poros akták hevernek. Pedig milyen szép lenne, ha szabadon állna ez az ősrégi kis szentély, melynek építési ideje még eddig ismeretlen. A sanctuariumhoz fűzve a mai talajszínnél valamivel mélyebben fekszik az ősrégi kis sekrestye. A templommal ajtó kötötte össze, látszanak közből faragott falfái, de most be van falazva. A lomtárnak használt sekrestyében két fali fülke vonja magára figyelmünket. Az egyik kiválóan szép műemlék. Faragványos fali szentestartó. Csavarmentes oszlopai a XIII. századra engednek következtetni. Méltó, hogy megmentsék. Úgy értesültünk, hogy e helyiségre kerül a fűtőke-mence, mely a nagytemplomot melegíteni fogja. Érdekes ez a belsőleg barokk stílusba átvett köztetett nagytemplom is. Eredetileg góthikus épület, amiről most csak ablakai tanuskodnak. A gyulafehérvári káptalan építtette. Építői barátok voltak. 1480. körül fejezték be. Azóta sok viszontagságon, sok változáson ment keresztül. A kálvinista hitközség már tetemes költséggel renováltatta, de megerdemelné, hogy ősi alakjában restaurálják az egész tisztes épületet. — Bár most nem a miénk, de mégis olyan fölemelőt látunk. Néma kövei nekünk olyan beszédesek. Nyíltan szólnak arról a gondos buzgóságról, amellyel dicső katolikus eleink szellemet lehettek az anyagba, amidőn azt az Isten nagyobb dicsőségére szentelték.

— **A papnövénydekek M. E. Irodalmi Iskolája** 10-én általános lelkesedéssel és acélos munkakedvvel bontott zászlót. A megnyitó gyűlés műsora a következő volt: 1. Zene, László

Anna: „Ave Maria.“ 2. Megnyitó beszéd. 3. Ének: „Háromszíni zászló lobog.“ 4. Előre! Olvasta: Ferencz Sándor IV. é. 5. Zene: Mathey F.: „Alpesi hangulat.“ 6. „Pán halála.“ szavaltá: Tamás Jenő III. 7. „Holdas esteken.“ Olvasta: Bogosi István III. 8. „A kanyargó Tisza mentén“. Népdalének. A gyűlésen az előjárókon kívül részt vett Imets Fülöp apátkanonok is, ki a végén pár buzdító szót intézett a növénydekekhez.

— **A kath. legényegyesület** helyiségeiben újból megkezdődött a mozgalmas élet. Régi ismerősök és új emberek barátkoznak. Szeretne tudni, hogy hívják azt az új szindarabot, amelyet novemberben az egyesület elő fog adni. A rejtelmes elvű titokzatos mosolygásba rejti a titkot, suttymban pedig szakértő szemmel méregeti, ki volna a legalkalmasabb erre vagy arra a szerepre: ez, vagy amaz? Társadalmunknak igazán szüksége van rá, hogy keresztény gondolkozásmód, becsületesség és munkaszeretet hassa át más áramlatokkal szemben iparos ifjúságunkat. Örvendetes, hogy a legényegyesület ily irányú nevelő munkájában egyre többen és többen erősödnek hitvalló katolikusokká.

— **Szüretünk.** Hétfőn kezdődött a szüret városunkban. Szőlőtermő helyen az ilyen nap mindig bizonyos ünnepelességgel jár. Az idén azonban a hétfői nap is olyan közönséges, szürke napnak maradt, mint akár egy éhes pénteki nap. Kevés a szőlő. Akinek van, pénzért sem adja, akinek nincs, pénzért se kap. Közgazdaságilag szomorú állapot, ami igen-igen csendessé tette a szőlőhegyek környékét.

— **Bevonultak a katonák.** Októberben be kell masirozni. Eddig csak fújtak a nótát a besorozott legények, de most el is kell viselni minden keserűségével egyetemben. Tolongó csoportok lepték el a kaszárnyák környékét, amíg belül kerekedhettek. Nehéz szívvel a keblükben s még nehezebb láddal a hátukon mintegy 800 ujone és póttartalékos jött városunkba megismereni a hadi élet terhes munkáját és fontos kötelességét.

— **Állatkínzás.** Gyakran lehet látni az utcákon árúval, főképen pedig fával megterhelt szekereket, melyeknek az útja sehogyan sem akar sikerülni. Lelketlen béresek, talán gazdjuk tudta nélkül, túlterhelik a szegény állatokat s ezeknek az erőfeszítő munka tetejébe igazmatlan ütlegetek kell elszenvedniök, amelyek durva káromkodások közt zuhognak a türelmes állatra. Az óriási lárná s a szánalom megállítja a járókelőket minden ilyen esetben, de azt a lelketlen bérest, meg azt a megrakott és megrekedt szekeret nem indítja meg semmi sem. Legfőleg talán az, ha ember és állat szerepet cserélnének.

— **A verespataki oltáregyesület** f. hó 10-én délután pompásan sikerült diszgyűlést tartott. A műsor 16 pontja kétségtelen tanúságot tett arról a fáradságos munkáról, melyet a diszgyűlés sikere érdekében Kőrösy Géza plébános-igazgató és Ajtay Árpádné elnök már hetekkel azelőtt kifejtettek. Hallottunk négy, tárgy tekintetében gondosan megválasztott és kifogástalanul betanult szavaltatot s főleg Ááron Mariska ért el osztatlan tetszést a „Feszület az erdőben“ c. költemény előadásával. Várady Menyhért gyönyörű hegedű szólójával gyönyörködtette a megjelenteket, az oltáregyesület tagjaiból összeállított énekkar pedig valósággal meglepte énekszámával a közönséget. Különösen tetszett a plébános által templomi használatra átalakított bányászinduló. Érdemes legalább az első strófáját följegyezni:

Szerencse fel! Szerencse le!
Ilyen a bányász élete!
Nem kincs után sóvárg szivem,
Csak téged óhajtl Istenem!

A Székely Regina és Gruber Lujza dialógja is rendkívül élvezetes perceket szerzett a figyelmes hallgatónak. A beszédekét illetően igen megfelelő volt Kőrösy plébánosnak megnyitó beszéde, fejtegetvén az Élet fája és a Kereszt fája közt levő kapcsolatot. A műsor középpontját azonban Rácss Károly gyfehérvári főgimn. tanár előadása alkotta. Adatokkal, nevekkel mutatta ki, mint magyarázható a történelem tanúsága szerint az egyes korok erkölcsi romlottsága abból, hogy a demoralizáló irányzatoknak társadalmi intézmények, irodalom stb. útján sikerült a női nem erkölcsi érzékenységét eltoptítani vagy megsemmisíteni. Nagyobb tanulság kedvéért főleg a modern dekadens irodalmi irányzatok végzetes célzatosságát boncolgatta s kimondta, hogy ezen eliszapoló áramlat ellenében egyik legajánlatosabb menedék a női nemre nézve az olyan szövetség, mint pl. az oltáregyesület. A beszéd hatását legjobban jellemezheti a valláskülömbőség nélkül megjelent intelligens egyének ama kijelentése, hogy a beszéd jöidőre ellátta őket elmékedésre készítő gondolatokkal. A várakozásában mindenképen kielégített közönségnek őszinte óhaját fejezte ki az elnök, midőn azt kívánta, vajna minél előbb sikerülne az oltáregyesület tagjainak hasonló lelki felelősségben részesülnök!

— **A vasutasok panaszkodnak,** hogy alig jut nekik valami a villanyvilágításból. A legelőbb közülök a Nagykolostor-utcában, Raktár-utcában és Rét-utcában laknak nem is áfrikai, hanem gyulafehérvári sötétségben. A maguk javára gondoskodtak arról, hogy amíg a belsőbb városrészen aszfalt-járók készülnek, ők legalább szensalakkal behintett útszélien sármmentesen jussanak az állomáshoz. A sárt ugyan el lehet kerülni, de a sötétség a jó ég könyörületessége nélkül különösen a Raktár-utcában eleven lélek el nem kerülheti. Ha már megtett a város annyit, hogy a Raktár-utca cöveket veretett a földbe nyaktörés és egyéb sérülések előmozdítására, meglehetné azt is, hogy ugyanezeknek az elkerülésére a Raktár-utca és Rét-utca sarkán egy lámpát állíttasson föl.

— **Desi hírek.** Valaki kíváncsian várja, mikor szekularizálnak Désen II. Rákóczi Ferencék. (Köznevelődés 38. száma.) Hát ők már aug. 28-án elvégezték munkájukat. Az állandó választmányi ülésen elvetették a kérdést, de a közgyűlésen Várhelyi Boldizsár kolléga úr (!) hangzatos szólamával hódított tiszteletes kartársai között egy pár aluvó katolikus mellett s győzelemre vitte a három fontos testvérek indítványát. Különben ez nem csuda. Olvassa meg, akit érdekel, az „Egyházi Közlöny“ 40. számát s abból megértheti az ő szellemét is, mely a „Hármas szövetség“ c. cikktől van átitatva.

Október 3-án megalakult Désen is a kath. Népszövetség 160 taggal. Elnöke br. Horváth Emil dr. ügyvéd, ki bensőséges lelkesedéssel tartotta meg székfoglalóját. Sokat várnak tőle s ő sokat is fog tenni a katolicizmusért Désen. Egyébként a megalakulás P. Biró Lőrinc záradafonök-lelkész, helyi igazgató vezetése mellett esendben folyt le elég nagy érdeklődés közepette. Csak úgy megsúgom itten: a tiszteletes kolléga úr a kaszinóban meglátva a Népszövetség egyik iratkáját: Mit kell tudnunk! — éktelen dühbe gurult s hatalmasan deklamálta: hát még ide is betolakodnak már?! Néhány évvel ezelőtt az oltáregylet megalakulásakor a Konfirmáltak egyesületét csinálták meg. Vajjon most mi jön?

— **Koronagyűlés.** A gyergyói-esperes kerület papsága f. hó 7-én, Gyergyóujfaluban tartotta őszi koronagyűlését. Az elnöki megnyitót követően T a k ó János főesperes Kegyelemes atyáknak VIII. számú körleveléről emlékezett meg, a kerület papsága oltartestvéri szeretettel és egyakaratu lelkesedéssel adott kifejezést azon örömeiknek, hogy Kegyelemes atyánk főesperesnek éppen T a k ó János ditrói, alesperes-egyh. m. tanfelügyelőnek pedig M i k l ó s István alfalui pléb. urakat kegyeskedett kinevezni. A után a gyűlés kerületi jegyzőnek és a „Hitoktatók egyesülete” elnökének egyhangulag az eddigi helyettes jegyzőt, M i k l ó s Istvánt választotta meg. Mindnyájunk meggyőződésével és helyeslésével találkoztunk P é t e r f l y Lőrinc szarhegyi pléb. nak „A papok anyagi helyzetéről” tartott, szomorú képet nyújtó, de megcsontosodott igazságokkal telített felolvasása. Indítványozta, hogy a koronagyűlés kérje meg Püspök úr önmagáért, hogy nyugdíjunk tervezetének megkezdett revízióját ne engedje felbehagyni, hanem kegyeskedne odahatni, hogy a mai kor követelményeinek megfelelően sürgősen rendeztesse. Azután a lelkipásztorkodás köréből élénk eszmecsere folyt az öngyilkosok-, vadházasok- és elvált házások temetéséről, s azon eljárásokról, melyeket ezekkel szemben in confessionali követni célszerű és szabályszerű. Következett ezután az örökök megfejthetetlen iskolai ügy. Az indítványok során M i k l ó s István megemlékezett a csikszereadi sikerült „Kath. Népszöveget” gyűlésről, indítványozza, hogy az ősz folyamán Gyergyószentmiklóson rendezzenek egy hasonló gyűlést, annál is inkább, mert a központból a szónokok már el is ígérkeztek. Az indítványt örömmel fogadja a gyűlés, és annak rendezésével megbízza a gyergyószentmiklósi papságot, T a k ó János főesperes, M i k l ó s István alesp. és P é t e r f l y Lőrinc szarhegyi pléb.-kat, mindnyájunk pedig hathatos támogatásunkat ígértük, hogy nálunk is az újraébredés jegyében köszöntsön be a hosszú, ködös, hideg tél! Végre a gyűlés táviratilag üdvözölte Gróf Z i e h y Nándort, a kath. mozgalmak ősz bajnokát születésének 80. évfordulója alkalmából.

— **Karalfalváról írják:** A kath. népszöveget f. hó 3-án Karalfalván, a templom alatti téren alakuló gyűlést tartott. E gyűlésre a központból H u b e r János szövetségi titkár és lapszerkesztő jött le. Mint agitatori szónokok részt vettek: Dr. I m e c s János ügyvéd, Z s ö g ö n Zoltán képezési tanár, J u r á s János kántortanító. A gyűlést d. e. 10 órakor B á l i n t Lajos ker. főesperes nyitotta meg rámutatva arra a nagy veszélyre, mely a katolicizmust fenyegeti. Z s ö g ö n Zoltán a kath. öntudatról és igazi kath. meggyőződésről tartott lelkes beszédet. B u z á s János a népszöveget szervezőt ismertette, egyúttal rámutatva arra a nagy erkölcsi súlydeszre, mely lépten-nyomon tapasztalható. I m e c s János a sajtóról beszélt, meggyőzően fejtegetve, hogy mennyire szükségünk van jó, kemény sajtóra. Végül H u b e r szöveget a szociáldemokrata és szabadkőművesek veszedelmes aknamunkájáról, mely legfőképpen a katolicizmust fenyegeti. B á l i n t Lajos ker. főesperes megegyeztetve felhívja a jelenlevőket, hogy siessenek a népszöveget szászolójá alá. Gyűlés után a szónokokat és vendégeket Dr. K á s o n y i Alajos plébános hívta meg ebédre. Ebéd után az agitatori szónokok Madarasra vonultak.

— **Sepsiszentgyörgyön** folyó hó 7-én az unitáriusok közgyűlést tartottak és szomoruan lehetett tapasztalni, hogy protestáns testvéreink minél tovább, annál inkább kezdenek a keresztény közös alapról letérni és az atheismus terére átesapni.

— **Szentgyermekség** társulatának pártfogóit kéri innét a központból, hogy kegyes adományait az egyházmegyei igazgatóhoz (papnövelde) mielőbb beküldeni sziveskedjenek. Hasonló kérelmet terjeszt elő az olt. egylet igazgatója és az Eucharistia társulat.

— **Kantában a minoriták,** a „kisebb testvérek” triduumot tartottak szt. Ferenc tiszteletére. Egyházi ünnepélyek keretében böjt és imádság közepette dísz-szónokok ajkáról tanították a buzgó hívek sokaságát azon igazságra, miért kell tisztelnünk szt. Ferenc atyánkat? Szónokok voltak: B a l á z s Ferenc ker. főesperes, Dr. S z i l v e s z t e r Ferenc, E r ö s s József és R é v é s z Ferenc főgimn. tanárok, R é v a y Kelemen hitoktató, segédlelkész. Okt. 4-én ünnepélyes szt. mise volt, melyen résztvettek az összes hivatalok, iskolák és egyesületek.

— **Sz. Ferenc fiai** fordították le első ízben a bibliát magyar nyelvre Moldovában a jó csanók között. Ők hirdették a népnek magyarul a szt. ígékét. Már minorita írta a híres képes krónikát; János atya, IV. Lajos király gyóntatója, a dubnici krónikát; Várhegyi páter a Boldogságos szeplőt, szent Szűzhöz himnuszt és Pelbárt atyánkat, valamint többi társainak érdemeit méltán sorozhatjuk Kapisztrán János hazafias érdemeihez.

— **Felhívás.** Hazánkban statisztikai kimutatás szerint több száza megy a tanköteles korú vak gyermekek száma. S ezen nagy számból alig egy néhányan keresik fel nevelő és tanintézetünket felvétel-folyamodványokkal, jól lehet a felvételt nyert növekedek teljesen ingyenes oktatásban részesülnek az e célra tett alapítványok kamatjövdeleméből és az intézet dologi javadalmából. Oka ennek kétségtelenül azon körülményben kerendők, hogy a szegénysorsú szülők nincsenek tudatában annak, hogy a nevelő intézet mily áldást terjesztőleg működik, továbbá, hogy a gyermekek felvétele igazolt szegénység esetén teljesen ingyenes sokott lenni. A művelt külföldi államokban fogatosított hasonló eljárás eredményes voltálót indítva, tisztelettel kérjük a lelkeskedő papságot, sziveskedjenek a híveknek tudomásul adni, 1-ször hogy a vakok budapesti orsz. nevelő és tanintézete (VII. István-út 95.) 5—12 éves korig vesz fel oly vak gyermekeket, akik a vakágon kívül más testi vagy szellemi fogyatkozásban nem szenvednek, 2-szor nevelés-oktatásukról 8 éven át ingyenesen gondoskodik. Ezen idő alatt nemcsak szellemileg képezi ki őket, hanem tehetségükhöz képest zenében, iparban (kefekötés, harisnyakötés gépen, kosár- és székfonás) és zongorahangolásban olymértű ügyességet biztosít számukra, hogy ekkép keresetük után tiszteséges módon való megélhetésüket lehetővé teszi. A felvételi okmányok, szegénységi bizonyítvány alapján helyegmentesek s úgy erre, valamint a felvételre nézve készséggel szolgálunk megfelelő úrlapokkal, illetőleg szabályzattal. Növekedéinkkel szeretetteljesen bánunk és őket későbbi éveikben is hivatásunkból kifolyólag támogatjuk. Kérjük ismételtlen a tisztelendő papságot, sziveskedjenek a szerencsétleneknek a felvétel módozataira nézve ségedkezeti nyújtani és őket a társadalomnak megmenteni. Nevelő intézetünk a folyó iskolai évben 210 vak gyermeket részesít oktatásban, kik mindannyian lelkileg és testileg a lehető legjobban vannak ellátva, kedélyük vidám, testileg pedig szembetűnően gyarapodnak. Azon reményünknek adunk kifejezést, hogy a humanizmus szent munkájában Főtisztelendőségetek támogatni fognak, vagyok Budapesten, 1909. szept. 22-én. H e r o d e k Károly, igazgató.

— **Értékpapirtulajdonosok figyelmébe.** Egyházmegyeink több intézetének van sorsolás alá eső értékpapírja, sorsjegye, kötvénye és záloglevele. Kisorsolás esetén ezeknek tökéértékét a tulajdonos mindaddig meg nem kapja, míg a kisorsolt értékpapírt, az illetékes pénzintézetnél fel nem mutatja. Tapasztalat bizonyítja, hogy sehol a világon, a sorsjegyeknél és más sorsolási papiroknál, annyi „hátrálékos” nincsen, mint monarchiánkban. Igen fontos feladat tehát, hogy az ilyen papírok tulajdonosai eber figyelemmel kísérjék a kisorsolásokat, mert intézeteink és intézményeink mulasztás esetén igen nagy károkat szenvedhetnek. Ugyanis elsősorban az a veszély fenyegeti a kisorsolt értékpapírokat, hogy elévülnek, ami annyit tesz, hogy bizonyos idő múlva a jogos birtokosok elveszítik követelési jogukat. És ez az időszak nem is igen hosszú. Többnyire 20 esztendő az elévülési idő az értékpapíroknál és csak kevésnél 52 esztendő. Már pedig a régebbi sorsjegyeknél, amelyeket az ötvenes és hatvanas években bocsájtottak ki, az elévülés tényleg beállott és napról-napra szaporodik az elévült darabok száma.

— **Újabb papirosanyag.** Elgondolhatjuk könnyen, hogy a meglévő papirosanyag nem tudják az igényeket kielégíteni, amikor olyan szeretlen nagy a papirosfogyasztás. A hivatalos aktáknak szinte a fele főfősleges, de írják, mivel hivatalnokok vannak rá, s ha már hivataluk van, hát dolguknak is kell lennie. A fogyasztásnak óriási gyarapodása készítette a papírgyárosokat, hogy kísérletezzenek olyan anyagok feltalálásával, amelyek a ma általában használt faanyagot pótolhatnák. A faanyag ugyanis igen drága, ezért nálánál olesőbb anyagokat próbáltak ki, amelyek: a bambuszrost, a turfarost, a szőlővessző, a kukurica szára stb. Minket különösen ez utóbbi érdekel, tekintve nagy tengetermelésünket. Ha az amerikai vegyészek véleménye igaz, hogy a kukuricaszár cellulóz tartalmánál fogva igen alkalmas a papírgyártáshoz, akkor a közel jövőben hazai kukurica földjeink ketszeres hasznát hoznak. A kukuricaszárval nem barmot etetünk, hanem a belőle gyártott magyar papíron a tudományt, a kultúrát terjesztjük.

— **„Borászati Lapok”,** Magyarország ezen ismert szaklapja egy „Oltványtelepek” c. cikkben fölötté elismerőleg foglalja közli a Caspari Frigyes tulajdonát képező Kisküküllőmenti első szőlőoltványteleppel Medgyesen (Erdély) és több fényképfelvételek mutat be, mely fényképek ezen telep oltványainak pompás fejlődését igazolják. A telepet, melynek gyönyörű árjegyzéke előtűnk fekszik és amely ezen árjegyzékkel ingyen és bérmentve megküldi, legjobb meggyőződéssel legmelegebben ajánlhatjuk.

— **Eladó billiárd.** Egy jókarban lévő billiárd, dákkokkal és golyókkal együtt, jutányos árban eladó. Megkeresés a Gyulafehérvári kath. kör elnökséghez intézendő. Gyulafehérvár (vár.) A billiárdot meg lehet tekinteni mindennap, a várban lévő régi törvénytészeki palotában, — mely az egyházmegyei központi pénztár felügyelete alatt áll.

I R O D A L O M. M ũ V É S Z E T.

„Megoldandó kérdések“*)

Ilyen címmel hagyta el a sajtót egy nagyértékű munkát, amely Máthé József bácsi plébános tolla alól került ki nem régen. A mezőgazdaság köréből vett s úgy a birtokosok és földművelők, mint hazánk jólétét és boldogulását előmozdító kérdések im* a megoldás előtt állanak!

E munkát az eszmék nagyszerűségével s gazdagságával, a meggyőződés igaz hangjával,

*) Máthé József: Megoldandó kérdések a mezőgazdaság köréből. Kapható a kolozsvári Szent Bonaventura könyvnyomdában. Ára 24 fillér.

az életfilozófia mélységével és lángoló törekvésével, amelyek oly hiven megnyilatkoznak benne: az igazság és szeretet bátor hirdetőjét, a vallást, a hazáért és ennek népeért egyaránt lelkesedő és lelkesítő hazafiút mutat be annak nagyrődemű írójában.

A „Megoldandó kérdések” írója három részben tárgyalja és fejtegeti a mezőgazdaság számos és hasznos kérdéseit. Kész tervezettel szolgál, amely csak megoldásra vár.

Előszavában így jelöli meg célját a mű írója: „Szerény művemnek nemes célja az, hogy úgy a nagykiterjedésű egyházi ingatlanok, mint a kisemberek birtokai kellő beruházás és szakismeret mellett úgy legyenek művelve, hogy a tulajdonosoknak a sok gond és fáradság után Isten áldása mellett legyen meg a szükséges jövedelmük s egyszersmind lehessen minél több szegény és szenvedő emberen segíteni.”

Az első részben az egyházi birtokokról szól, amelyek legnagyobb részben haszonberben vannak, házilag aránylag csekély része kezeltek. A haszonberlő biztos üzleti célnak tekintti a kibérelt birtokot, amely haszonnal nem jár soha. A jelen nyomozott állapotokon segítő hat pontban foglalja össze észrevételeit s javaslatait az író s a következő nyolc pontban „az egyház és haza javára igen sok jó” megvalósulását reméli és várja.

Eme pontokat gróf Majláth József önmegmértősága „közhasznú” észrevételei zárják be, amelyek során a felsorolt eszméket a többiek között „szép- és bölcs-”-nek nevezi s az indokolásokat „megszívvelésre érdemeseknek s talpraesettek-”-nek mondja.

A második részben a papok és tanítók javadalmáról és működéséről szól, arról a viszonyról, amely a nép és amazok között feunál. A földművelés ügye a papokat és tanítókat érdeklő elsősorban: a nép boldogulása azok működésétől függ, ez pedig a papok és tanítók helyzetének megjavítását is feltételezi.

A harmadik részben a földművelő nép érdekében teszi meg javaslatait. Ennek sorsát mindig és főképpen szíven viseli annak a népnek, amely arra van hivatva, hogy: „a munkának véradójával a honnak kiváló erőssége legyen”. Aztán 12 pontban kifejti, hogy a nép jelen sorsán minő úton-módon lehet segíteni.

Ezen három rész képezi vezérfonalat a „Megoldandó kérdések” c. munkálatnak. És ezzel csakugyan nyilvánosságra hozta is a fenekölt gondolkodását és nemesszívű plébános „a magyar föld javára irányuló közérdekű eszméit — mint írja — nem annyira szakismeret, mint inkább vallásos és hazafias érzület és életapasztalat alapján”.

Valóságos kincsesbányája e páratlanul megírt munkálat a szaktudással megalkotott javaslatoknak, amelyek által hazánkat a lehetőségig nagygyá és boldoggá tenni hazafiúi kötelességnek tartja.

De ha főképpen — írja — a szegény nép éhségét kell lecsillapítani, ha betegek, árva és nyomorékok fájó könnyeit kell letörölni — a jó szándék mellett nem csekély anyagi áldozatra van szükség, s különösen, ha országos ügyről van szó: csakis a kormány pártfogása mellett lehet célt érni!

Örvendtes jelenség volna csakugyan, hogy ha a magas kormány módot, alkalmat és segédkeztet nyújtana ezen a „szép és bölcs” eszmék megvalósítására. Mi, magunk részéről, lelkesedünk s támogatni fogjuk főtiszt. Máthé József plébános úr által hirdetett eszméket s bizton hiszem, hogy hazánk nemeselelkű fiai osztozni fognak velünk ebben, amikor ügyis nyilvánvaló, hogy az ő magyar nép boldogságának a rom-

jain a peregrinus úti fel boldogságának és büszkeségének tanyáját s a haza földjének első birtokosai amazoknak szolgálva sülyednek.

Magam részéről csak az érdeklődők szíves figyelmét kívántam felkelteni Máthé József „Megoldandó kérdések” c. munkájára. Bővebb ismertetést e munkálatról írnom, hosszas és céltalan lett volna. Ha pedig a legnagyobb rigorizmussal megítélni akarjuk e munkálatot, csak megismételünk kell gróf Majláth József önmegmértőságának ítéletét, hogy: „szép és bölcs” és „talpraesett.”

Legnagyobb óhajom, hogy minél nagyobb körben legyen ismertté e relevans munkálat s buzgó kérésem, hogy nemes lelkű fiai e hazának hozzájáruljanak a „Megoldandó kérdések” megoldásához.

Ekkor talán még teljesülhet Máthé József plébános úrnak ama hő óhaja, hogy az ész és a kéz munkájának egyesített erejével a hit és a tiszta erkölcs alapján: legyen szép hazánk tejfel-mézzel folyó Kánaán s legyen boldog minden hű fia és leánya e honnak!

Igen! ha a „Megoldandó kérdések” meglesznek oлдva!

Cs. Jóna János íj.

* Gazdasági tanulmányút a Barcaságon.

Irtá: Puskás Gergely. Rövid beszámoló a Barcaságon tapasztalt gazdasági viszonyokról. Egyben buzdító szó a mi magyar véreinkhez, hogy dolgozzanak becsülettel, kitartással, éljenek jözanul és akkor nem lesz szükségünk tulipán mozgalomra, mert a szorgalmas, ügyes, becsületes iparos mindenütt boldogul. Hogy a magyar ipar nem fejlődik, hogy a magyar iparos nem boldogul, annak csakis ő maga az oka. Ha jó árut készít, ha nem részegeskedik, akkor ő is arra a jobb sorsra jut, amit a barcasági szászoknál némi fájó irigységgel dicser meg a szerző. A kis füzetke iparos olvasói kövessék a szorgalmas szász atyafiakat, s akkor a szerző megnyugvással gondolhat arra, hogy nem hiába írta meg tanulmányútjáról e kis beszámolót.

Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztő és munkatárs.

Első jelenet.

Érkezik a posta, rengeteg sok levél, a levélben sok (?) dolgozat, a dolgozatokhoz még több kísérő levél.

Második jelenet.

Levélbontás. „Itt küldök egy tankölteményt, — igaz, hogy . . . de azért . . .” A szerkesztő hajaszálai ég felé merednének, ha . . . Br. költemény, a mai modern világban s hozzá még tan. Nem lehet, nem, nem.

Harmadik jelenet.

Tovább folyik a levélbontás. Paprikás levél. Hát maga azt hiszi, hogy én olyan közönséges skribler vagyok — a ki . . . (itt jön egy sereg öndicsériada) . . . hallatlan, hisz az én dolgozatomon fordul meg az egész erdélyi katolicizmus sorsa . . . s maga akar még szerkesztő lenni, maga . . . (az érteleme a következőknek, bárhogy is körülírva ez: maga tökfűlkő, egy közönséges susták!)

Negyedik jelenet.

A szerkesztő kezd ideges lenni . . . Megjelenést sürgetnek. „Úgy látszik a „K”-nek most nem kell komoly dolog, csak amolyan üres, könnyű lére eresztett . . . Vegye tudomásul, hogy én többé nem írok, — küldje vissza dolgozataimat.” Pá, pá, „kedves” jó munkatárs! Megjegyzendő, hogy legalább négy méter hosszú a dolgozat és 30 cm. széles, mélysége csak — 2 cm.

Ötödik jelenet.

A szerkesztő már teljesen savanyított uborka lett, homlokán huszszoros ráne. Oh! Egek, küldjetekek már egy derült sort! No ez talán . . . de mit ír ez a S. Gy. a „K”-ben . . . ? Összerázkódás az ijedtségtől . . . mi hát megint a baj . . . levélírás — telefoncsengés . . . s a végén kistul, hogy a „szerény” dolgozat a „sekély” papirkosárba került.

Befejezés.

A szerkesztő a szoba közepén áll, sáppadt, gesztikulál, pöröl körülötte a sok birték . . . ezekkel pöröl: majd halálra fáradtan támolyogva lépdel „rózsalugasába.”

(Függöny.)

Utó j á t é k. Az ajtó fessegetik, kiabálás, dörömbölés. A szerkesztő ijedten kapja magához a felmérés nagy ollót s az ajtó kitarja: A szedőgyerek jött a kizíratokért.

P á l y á z a t.

Csikdelne és Pálfalva társégház-községek tanácsa a csikdelnei községi iskola államosításával megüresedett és újonnan szervezett külön kántori állásra pályázatot hirdet.

Javadalma: 1. 80 kalangya őszi és 80 kalangya tavaszi kepe, melynek értéke 700 korona. 2. 3 hold 318□-ól szántó; 1 hold 1267□-ól kert; 4 hold 421□-ól első osztályú kaszáló, átlagos évi haszonber 400 kor. 3. Ospa 122 korona. 4. Stóla temetések 70 kor. 5. Stóla szentmisék után 100 kor. 6. Szentmise alapítványi kamatokból 14 kor. 7. Regálé kártalanítási kötvény kamata 5 kor. 30 fill. 8. Fakepe értéke 200 kor. 9. Fajzási és legeltetési jog természetben. 10. Lakás, gazdasági épületek, konyhakert, szép gyümölcsös.

Kötelességei: az összes kántori teendők lelkiismeretes teljesítése s a lelkész akadályoztatása esetén a hitoktatásban való helyettesítés. Pályázati határidő okt. 16.

A próba okt. 17-én d. e. 10 órakor lesz, melyen személyes megjelenés szükséges.

Kellően felszerelt folyamodványok a csikdelnei plébánia címére küldendők.

Csikdelne, (u. p. Várdotfalva), 1909. szeptember 30-án.

László Páter,

jegyző.

Cáboosi Dénes,

az egyháztanács elnöke.

Szőlőoltványokat

szállít amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, fajtiszaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Kisküküllőmenti első szőlőoltványtelep

Tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**

Medgyes 76 sz. (Nagyküküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett **előretek levelek**, emellett minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó, mint irásbellel bizonyosságot szerzhet magának fentiszőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
nagyságban viaszból, stearin-
ból és cecresinből.

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. : :

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

**saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait**, melyekkel
igen tetemes súly és armektakarítás éretik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú
harang hangja egy más régibb szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

**A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést**, melyek,
a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyű-
nyed, hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását, — repedt har-
angoknak újraváló öntését vagy csekély felülízetés
mellett való becserelését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képeit a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reve-
rendák és címádák, papi civil öltönyök**
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák**: casulák, pluvialék, velumok, bal-
dachnumok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók,
karingek, albák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltenek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek — !